

2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб.: Питер, 1999. – 416 с.
3. Виханский О.С. Стратегическое управление: Учеб. пособие. – М.: Гардарики. 1999. – 296 с.
4. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення: монографія / З.В. Герасимчук, Н.С. Вавдіюк. – Луцьк: Надстиря, 2006. – 243 с.
5. Дмитриев И.А., Жарова О.М. Экономика предприятий автомобильного транспорта: Х.: ХНАДУ, 2004. – 183 с.
6. Дойль П. Менеджмент: стратегия и тактика. – СПб.: Питер, 1999. – 560 с.
7. Ермошенко Н.Н. Определение угрозы национальным интересам в финансово-кредитной сфере // Экономика Украины. – 1999. – № 1. – С. 4-12.
8. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монография – К.: Либра, 2003. – 280 с.
9. Майер Дж. Контролинг как система мышления управления. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 241 с.
10. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1997. – 704 с.
11. Петрова А.Н. / Стратегический менеджмент. – СПб.: Питер, 2008. – 496 с.
12. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ. – 1998. – 576 с.
13. Шинкаренко В.Г. Економічна безпека автотранспортних підприємств та їхня роль у роботі господарського комплексу України / В.Г. Шинкаренко // 36. наук. праць НТУ. – 2009. Режим доступу до статті: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vntu/2009_19_1/pdf/81.pdf.
14. Chandler A.D. Strategy and Structure: A Chapter in the history of industrial enterprises. – Cambridge, Mass, MIT. Press, 1962.

Отримано 22.10.2012

УДК 336.77

М.Г.ЛЕПІЛІН

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

СТАН ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА ПО ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2000-2010 РОКИ

Уперше визначено індикатори стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Впервые определены индикаторы состояния финансовой безопасности субъектов предпринимательства.

For the first time the indicator elements of the financial safety subject's enterprise have been detected in this article.

Ключові слова: стан, індикатори фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Умови конкурентної боротьби роблять нерівномірним впливи на власний капітал, фінансові активи суб'єктів викликаючи небезпеку їх фінансової стійкості, втрати прибутку, збільшення податкового тиску на фінансові системи суб'єктів підприємництва. Усунення дефіциту грошових коштів визначає підстави формування власної парадигми фінансової

безпеки кожним з суб'єктів на ринку через застосування алгоритму захисту статутного фонду, елементів забезпечення власного кредитування та інструментів впровадження стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Невизначеність зовнішнього фінансового оточення надає розвиток моніторингу фінансового стану суб'єктів, реалізації послідовних заходів з контролю виконання параметрів та досягнення показників запровадження власних функції підсистемами фінансової безпеки. Впровадження практичних основ побудови стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва надає запобігання руйнування фінансових фондів суб'єктів. Теоретичними дослідженнями стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в Україні займалися такі вчені, як Зимовець В.В., Мельникова М.О., Пантелєєв В.П. [2,4,5] та ін. Високо оцінюючи їх вклад у розвиток науки необхідно вказати на різноманітність поглядів даної тематики.

Зимовець В.В. у науковій статті надала напрямки фінансової політики держави економічного розвитку суб'єктів підприємництва [2]. Лисяк Л.В. розглядає активізацію інвестиційної діяльності в Україні як регулятор рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва [3]. Мельникова М.О. визначила адаптивні системи показників відображення стану фінансової безпеки суб'єктів [4]. Пантелєєв В.П. обґрунтував єдиний підхід до формування парадигми фінансової безпеки суб'єктів підприємництва [5]. Пономаренко В.С. узагальнив аспекти аналізу, прогнозування стану фінансової безпеки суб'єктів при виконанні забезпечення економічної безпеки регіонів [6].

На думку автора, дослідження усунення фінансових недоліків формування зросту власного капіталу суб'єктів, попередження ситуацій знищення ліквідних активів з боку зовнішнього оточення, усунення господарських правовідносини з суб'єктами які не мають намір одержати прибуток та фінансовий результат від підприємництва надано системі фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, забезпеченої власною парадигмою [5]. Втрата контролю грошових потоків суб'єкта призводить до розвитку кризи ліквідності, порушення фінансової рівноваги, диспропорцій бюджетного процесу в діяльності суб'єктів, що може спричинити власне банкрутство та дефіцит доходів державного і місцевих бюджетів, фондів соціального страхування [2,6]. На думку автора, платоспроможність суб'єктів підприємництва надає умови реалізувати фінансові інтереси засновників в прибуток, зберегти стійкий фінансовий стан суб'єкта, забезпечити захист фінансових джерел власного кредитування.

Ціллю статті є визначення індикаторів стану фінансової небезпеки суб'єктів підприємництва через дослідження структури балансу суб'єктів

підприємництва в Україні, статистичних показників фінансових активів та господарчої діяльності суб'єктів підприємництва по Харківській області за 2000-2010 роки.

Здатність самостійно забезпечити фінансову корпоративну стратегію в умовах невизначеного й конкурентного середовища формує рівноважний та стійкий, достатньо фінансово незалежний стан суб'єктів – пропонує концепція побудови фінансової безпеки суб'єктів [5]. Наведено дослідження структури балансу суб'єктів підприємництва в Україні за наданими даними Державного комітету статистики України за період 2000-2010 років [1] у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 – Структура балансу суб'єктів підприємництва в Україні за період 2000-2010 років (відсотки)

Стаття балансу /Рік	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Результат за 11 років
Необоротні активи	58,5	57,8	57,1	55,7	54,8	52,1	50,6	50,3	47,8	47,6	44,7	-13,8
Оборотні активи	41,2	42,2	42,8	44,6	46,1	47,4	48,9	49,2	51,3	51,5	54,4	+13,2
Власний капітал	52,7	52,1	51,9	49,6	47,2	45,5	43,5	42,1	34,9	34,5	34,8	-17,9
Поточні зобов'язання	41,7	42,1	41,9	42,2	43,1	42,4	42,1	41,0	44,7	46,4	46,2	+4,5

Аналіз дослідження структури балансу суб'єктів висвітлює зниження на 34% власного капіталу по відношенню к 2000 року, зріст поточних зобов'язань на 4,5% за одинадцять років, зниження на 31% необоротних активів. Загальна ліквідність як і фінансова автономність удвічі менш нормативного значення, нормальна фінансова стійкість відсутня [3]. Наведено статистичні показники фінансових активів суб'єктів підприємництва України за 2000-2010 роки (табл. 2) [1].

Таблиця 2 – Статистичні показники фінансових активів суб'єктів підприємництва України за 2000-2010 роки (відсотки)

Показники / Рік	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Дебіторська заборгованість	65,9	67,0	69,5	67,8	64,9	60,2	59,3	59,2	61,4	64,3	64,7
Рентабельність	2,7	3,0	4,2	4,3	6,4	7,0	6,6	6,8	3,9	3,3	4,1
Грошові кошти	3,5	3,7	3,9	4,8	5,7	7,7	7,6	8,3	7,6	5,4	5,1
Запаси	23,9	23,0	21,6	21,4	22,2	23,5	22,8	22,5	21,1	19,9	18,8

Аналіз наведених фінансових показників висвітлює, що дебіторська заборгованість суб'єктів формує стабільну потребу у позиках у розмірі 65% від балансу на протязі одинадцяти років руйнуючи фінансову безпеку суб'єкта підприємництва. Низька рентабельність підприємницької діяльності у 4,1% збільшує кредитні ризики та фінансову залежність

суб'єктів від кредитних ресурсів банків. За даними Державного комітету статистики України наведемо статистичні показники господарчої діяльності суб'єктів підприємництва по Харківській області за 2000-2010 роки [1] (табл. 3).

Таблиця 3 – Статистичні показники господарчої діяльності суб'єктів підприємництва по Харківській області за 2000-2010 роки (млн. грн.)

Рік / Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Відношення Дебіторська / Кредиторська	Оптовий товарооборот	Фінансовий результат
2000	7941,9	11565,2	0,687	10958,7	183,2
2001	9657,7	15076,1	0,641	11674,1	168,6
2002	11537,2	21345,6	0,541	24689,5	-8,0
2003	20114,7	28478,3	0,706	29775,7	291,0
2004	21626,1	30491,5	0,709	31362,2	1430,1
2005	23080,8	32417,9	0,712	26618,0	2865,1
2006	28749,7	39871,1	0,721	35108,1	4015,7
2007	39726,5	50326,1	0,789	44424,0	4983,6
2008	47392,0	57994,1	0,817	52337,5	688,1
2009	63381,0	76496,7	0,829	41330,9	- 3573,1
2010	74223,8	85454,5	0,868	46662,4	- 1456,1

Аналіз наведених показників господарчої діяльності суб'єктів свідчить, що в Харківській області платоспроможність суб'єктів підприємництва має низький рівень, кредиторська заборгованість зросла у 7,4 рази, дебіторська заборгованість зросла у 9,3 рази при зрості оптового товарообороту у 4,25 рази за одинадцять років. Дебіторська заборгованість не покриває кредиторську заборгованість на 14%, фінансовий результат не покриває різницю заборгованостей, фінансова ліквідність відсутня. Для забезпечення фінансової безпеки суб'єктам пропонуються: розвиток самофінансування, створення фінансового покриття чи відшкодування негативних фінансових результатів платежами з власного резервного фонду, страхування ризиків, ліквідація боргової залежності, фінансової відповідальності за недосягнення рівня фінансового результату [4].

На думку автора, питання нецільового формування, використання дебіторського чи кредиторського боргів, фінансових зобов'язань суб'єктів з метою досягнення від'ємного фінансового результату встановлює відносини, що спричинені власною життєдіяльністю суб'єкта підприємництва та інтересів засновників. Наведемо статистичні показники суб'єктів підприємництва по Харківській області за 2000-2010 роки [1] у вигляді таблиці 4 (за наданими даними Державного комітету статистики України).

Таблиця 4 – Статистичні показники суб'єктів підприємництва по Харківській області за 2000-2010 роки

Рік / Показник	Отриманий прибуток (млн. грн.)	Отриманий збиток (млн. грн.)	Фінансовий результат (млн. грн.)	Прибуткових %	Збиткових %
2000	1745,8	1562,6	183,2	55,8	44,2
2001	1589,3	1420,7	168,6	57,3	42,7
2002	1458,7	1466,7	-8,0	59,5	40,5
2003	2099,0	1808,0	291,0	58,7	41,3
2004	3068,4	1638,3	1430,1	60,1	39,9
2005	4153,2	1288,1	2865,1	60,8	39,2
2006	6169,4	2153,7	4015,7	60,6	39,4
2007	7654,5	2670,9	4983,6	63,1	36,9
2008	7942,3	7254,2	688,1	59,7	40,3
2009	5958,6	9531,7	- 3573,1	57,1	42,9
2010	7705,9	9162,0	- 1456,1	57,5	42,5

Аналіз наведених фінансових показників суб'єктів свідчить, що наявність прибуткових суб'єктів підприємництва зосереджено в Харківській області 57% проти 43% збиткових на протязі одинадцяти років, фінансовий результат з 2009 року має від'ємне значення.

На думку автора, можливі наступні висновки з даної теми дослідження суб'єктів підприємництва по Харківській області та України:

1. Від'ємне значення фінансового результату у фінансовій звітності – це індикатор стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.
2. Відношення – дебіторська заборгованість / кредиторська заборгованість – на рівні 0,82 формує від'ємне значення фінансового результату суб'єктів.
3. Забезпечення зменшення дебіторської заборгованості та запасів підвищує ліквідність та рентабельність, поліпшують стан фінансової безпеки суб'єктів.
4. Неадекватне коливання зменшення власного капіталу та зросту поточних зобов'язань за тимчасовий період руйнують стан фінансової безпеки суб'єктів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку:

- Надати індикатори стану фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, які узагальнені при прогнозуванні ефективного рівня фінансової безпеки.
- Запропонувати розрахунок бюджету досягнення стану фінансової безпеки.
- Обґрунтувати план бухгалтерських рахунків та статті фінансової звітності, які відсвітлюють стан фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

1. Україна в цифрах у 2010 році. Статистичний збірник // за ред. О. Г. Осауленка. – К.: Державна служба статистики України, 2011. – 252 с.
 2. Зимовець В.В. Державна фінансова політика економічного розвитку / В.В. Зимовець ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2010. – 356 с.
 3. Лисяк Л.В. Бюджетна політика активізації інвестиційної діяльності в Україні / Л.В. Лисяк // Економічний форум. – № 2. – 2011. – С. 15.
 4. Мельникова М. О. Визначення на формальному рівні адаптивної системи показників, які достовірно відображають фінансовий стан підприємства / М. О. Мельникова // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 28. – С. 375-385.
 5. Пантелєєв В.П., Лепілін М.Г. Положення до єдиного підходу формування парадигми фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / В.П. Пантелєєв, М.Г. Лепілін // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во .ХарПІ НАДУ. «Магістр», 2012. – № 1 (36). – С. 237-241.
 6. Пономаренко В.С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование / В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, Н.Л. Чернова. – Х. :ИНЖЕК, 2011. – 144 с.
- Отримано 23.10.2012*

УДК 657.330

Ю.О.ТАРАРУСЬ, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНКАСАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються основні етапи діагностики оборотних активів будівельних підприємств. Пропонуються показники для діагностики ефективності інкасації їх дебіторської заборгованості та визначаються критерії прийняття управлінських рішень для її зменшення.

Рассматриваются основные этапы диагностики оборотных активов строительных предприятий. Предлагаются показатели для диагностики эффективности инкассации их дебиторской задолженности и определяются критерии принятия управленческих решений для ее уменьшения.

The main stages of diagnosis of current assets of construction enterprises are considered in the paper. Also there are indicators for the diagnostic efficiency of debts repayment and the criteria for making decisions to reduce a value of receivables.

Ключові слова: діагностика оборотних активів будівельних підприємств, інкасація дебіторської заборгованості, критерії прийняття рішень для зменшення дебіторської заборгованості.

Актуальність проблем пов'язаних з підвищенням ефективності використання оборотних активів пояснюється загостренням кризових явищ в економіці, що обумовили зниження ділової активності будівельних підприємств. При цьому, особливої уваги потребує так звана «криза неплатежів», що виникає через стрімке зростання дебіторської заборгованості підприємств за виконані будівельні роботи. Загальновідомо, що зростання дебіторської заборгованості приводить до збільшення трива-